

ПРОФІЛАКТИКА ЙОДОДЕФІЦИТНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ РЕГІОНІ

Н. В. Пасечко, Г. В. Петрик

*Медичний центр «Медівіт»
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

У статті висвітлюється питання про необхідність профілактики йодного дефіциту в Україні.

PROPHYLAXY OF IODINE SHORTAGE IN TERNOPIL REGION

N. V. Pasyechko, H. V. Petryk

*Medical Center «Medivit»
SHEI «Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine»*

The necessity of shortage iodine prophylaxy in Ukraine was discovered in the article.

Вступ. На сьогодні проблема йодного дефіциту є надзвичайно актуальною, у зв'язку з великою кількістю ендемічних територій. Особливо важливою дана проблема є для регіонів України, оскільки до нестачі йоду у воді та продуктах харчування приєдналися негативні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС.

Основна частина. Йододефіцитними захворюваннями (ЙДЗ), за визначенням ВООЗ, є всі патологічні стани, що розвиваються в популяції у результаті дефіциту йоду, яким можна запобігти при нормалізації його споживання [1]. Фізіологічне значення йоду полягає в тому, що він бере найактивнішу участь у функції щитоподібної залози, входить до складу її гормонів, які регулюють обмін речовин, енергетичні процеси і теплообмін організму.

Намагаючись компенсувати недостатнє вироблення тиреоїдних гормонів, щитоподібна залоза збільшується в розмірах. Розростання залози саме по собі хворобою не є, але якщо дефіцит йоду в організмі зберігається досить довго, тоді й виникає небезпека різних захворювань [2].

Спектр ЙДЗ досить широкий (табл. 1) і залежить від періоду життя, в якому ці захворювання проявляються [3].

© Н. В. Пасечко, Г. В. Петрик, 2013

Профілактика ЙДЗ набагато ефективніша, ніж лікування наслідків йодного дефіциту. Споживання йоду в Україні становить всього 40–60 мкг на день, що вдвічі-втричі нижче рекомендованого рівня. Недостатнє споживання йоду створює серйозну загрозу здоров'ю населення і вимагає здійснення заходів щодо масової та групової профілактики.

У таблиці 2 наведено добову потребу організму в йоді [4].

За даними Інституту ендокринології та обміну речовин імені В. П. Комісаренка, за 2012 рік вперше виявлених хворих на дифузний зоб І ступеня в Україні становить 253,3 на 100 тис. населення, у тому числі дітей 0–14 років – 658,7 на 100 тис. населення.

У Тернопільській області число вперше зареєстрованих складає 578,5, з них дітей віком 0–14 років – 1743,1 на 100 тис. населення.

Найбільш вираженим регіоном йододефіциту являється Рівненський. Кількість вперше виявлених хворих у 2012 році складає 1039,1, з них дітей віком 0–14 років – 2471,4 на 100 тис. населення.

Вперше виявлених хворих на дифузний зоб II–III ступенів в Україні складає 40,2, з них дітей віком 0–14 років – 36,2 на 100 тис. населення. У Тернопіль-

Таблиця 1. Спектр проявів йододефіцитної патології (ВООЗ, 2001)

Період життя	Потенційні прояви
Плід	Аборти, мертвонародження Підвищена перинатальна смертність Вроджені вади розвитку Ендемічний неврологічний кретинізм (затримка розумового розвитку, глухонімота, спастична дилегія, косоокість) Ендемічний мікседематозний кретинізм (затримка розумового та фізичного розвитку, карликовість) Психомоторні порушення Підвищена чутливість щитоподібної залози до радіоактивного випромінювання
Новонароджений	Підвищена смертність Неонатальний зоб Явний або субклінічний гіпотиреоз Підвищена чутливість щитоподібної залози до радіоактивного випромінювання
Діти та підлітки	Ендемічний зоб Ювенільний гіпотиреоз Порушення розумового та фізичного розвитку Підвищена чутливість щитоподібної залози до радіоактивного випромінювання
Дорослі	Зоб та його ускладнення Гіпотиреоз Зниження фізичної та інтелектуальної працездатності Йодоіндукований гіпотиреоз Підвищена чутливість щитоподібної залози до радіоактивного випромінювання
Жінки дітородного віку	Зоб Анемія Порушення репродуктивної функції (непліддя, невиношування вагітності, передчасні пологи) Ризик народження дитини з ендемічним кретинізмом Підвищена чутливість щитоподібної залози до радіоактивного випромінювання

Таблиця 2. Показники добової потреби людини в йоді

Вікові групи	Потреба в йоді (мкг/добу)
Діти грудного віку (до 1 року)	90
Діти дошкільного віку (до 6 років)	90
Школярі (до 12 років)	120
Підлітки (від 12 років) і дорослі	150
Вагітні та жінки, які годують груддю	250

ському регіоні цей показник становить 43,7, у тому числі дітей 0–14 років – 53,2 на 100 тис. населення. Найбільш вираженими регіонами щодо захворювання на дифузний зоб II–III ступенів в Україні становлять Рівненська та Закарпатська області. У Рівненському регіоні кількість вперше виявлених захворювань на 100 тис населення становить 137,1, у тому числі дітей 0–14 років – 178,6, у Закарпатській області цей показник становить 111,5, у тому числі дітей 0–14 років – 71,2 (табл. 3, рис. 1) [9].

З метою подолання недостатності йоду в харчуванні використовують методи індивідуальної, групової та масової профілактики.

Індивідуальна йодна профілактика полягає у споживанні продуктів із підвищеним вмістом йоду (морепродукти), а також лікарських препаратів, що забезпечують надходження фізіологічної кількості йоду [5].

Групова йодна профілактика передбачає призначення препаратів йоду під контролем спеціалістів у групах найбільшого ризику розвитку

Таблиця 3. Регіони з йододефіцитом

Регіони з вираженим йододефіцитом	Регіони з частково вираженим йододефіцитом	Регіони з помірно вираженим йододефіцитом	Регіони з незначно вираженим йододефіцитом
Волинська область Рівненська область Львівська область Тернопільська область Івано-Франківська область Закарпатська область Чернівецька область Чернігівська область	Київська область Житомирська область Хмельницька область АР Крим	Вінницька область Черкаська область Полтавська область Сумська область Дніпропетровська область Луганська область	Одеська область Миколаївська область Кіровоградська область Херсонська область Запорізька область Донецька область Харківська область

Рис. 1. Діаграма йододефіциту на території України.

ЙДЗ (діти, підлітки; вагітні жінки, які годують груддю; особи дітородного віку; особи, які тимчасово

ЛІТЕРАТУРА

- Шідловський В. О. Йодний дефіцит і йододефіцитні захворювання: посібник для лікарів / В. О. Шідловський, І. М. Дейкало, О. В. Шідловський. – К., 2004. – С. 11.
- Свириденко Н. Ю. Микроэлемент интеллекта (йод) / Н. Ю. Свириденко // Наука и жизнь. – 2003. – № 6. – С. 66–70.
- Паньків В. І. Йододефіцитні захворювання: практичний посібник / В. І. Паньків. – К., 2003. – 20 с.
- Паньків В. І., Ендемічний зуб (йододефіцитні захворювання) / В. І. Паньків // Новости медицины и фармации. – 2013. – № 8.
- Суплатова Н. В. Порівняльний аналіз ефективності методів йодної профілактики у вагітних в умовах зубної ендемії: методичні рекомендації / Н. В. Суплатова, О. Ф. Туровина. – Київ, 2000. – 164 с.

проживають в ендемічному зубному регіоні; при позитивному родинному анамнезі; пацієнти, які завершили курс лікування ендемічного зуба) [6].

Масова профілактика розрахована на всіх жителів ендемічного регіону, також здійснюється йодування води (що розфасовується), хліба, молока, додаються йодиди у корм домашніх тварин, у воду при зрошуванні полів [8].

В Україні найбільші підприємства КНПП «ЙОД» та ДПО «Артемсіль» виготовляють йодовану сіль на основі рекомендацій спеціалістів ЮНІСЕФ.

Як добавка йоду використовується йодат калію, що дозволяє продукту зберігати свої властивості протягом 12 місяців [10, 11].

Висновок. На сьогодні залишається актуальною профілактика йододефіциту в Україні. Найбільш ефективним, простим і безпечним способом вирішення проблеми є вживання йодованої їжі.

- Дєдов І. І. Ендемічний зуб / І. І. Дєдов, П. А. Герасимів, Н. Смірнов // Проблеми ендокринології. – 1992. – Т. 38, № 3. – С. 6–15.

- Боднар П. М. Йододефіцитні захворювання та їх профілактика / П. М. Боднар, Г. П. Михальчишин // Международный эндокринологический журнал. – 2006. – № 4 (6).

- Паньків В. І. Практична тиреоїдологія / В. І. Паньків. – К., 2011. – С. 152.

- Ендокринологія: довідник основних показників діяльності ендокринологічної служби України. – 2013. – Т. 18, № 1.

- <http://www.krashiy.com/rus/nominations2007/?nid=78&id=10041&pid=664&sd>

- <http://iod.com.ua/index.htm>